

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
TƏHSİL PROBLEMLƏRİ ÜZRƏ RESPUBLİKA
ELMİ-METODİK MƏRKƏZ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ**

«Bank işi» kafedrası

**Ali təhsilin «Bakalavr» pilləsində
təhsil alan tələbələr
üçün**

**PUL VƏ BANKLAR
fənninin**

PROQRAMI

İ – 0401

BAKI-2011

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
TƏHSİL PROBLEMLƏRİ ÜZRƏ RESPUBLİKA
ELMİ-METODİK MƏRKƏZ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ**

«Bank işi» kafedrası

**Ali təhsilin «Bakalavr» pilləsində
təhsil alan tələbələr
üçün**

**PUL VƏ BANKLAR
fənninin**

PROQRAMI

İ – 0401

Proqram «Bank işi» kafedrasının 20 oktyabr 2010-cu il tarixli iclasının qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Elmi-metodiki Şurasının «İqtisadiyyat» bölməsinin 15.01.2002-ci il 9 sayılı protokolu və Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 01.02.2002-ci il tarixli 109 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş Proqram əsasında yenidən işlənmişdir.

BAKI – 2011

Proqram Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin «Bank işi» kafedrasının əməkdaşları i.e.n., prof. **R.Ə.Mustafayev**, dosentlər: i.e.n. **S.C.Qəhrəmanov**, dos. **A.E.Kərimov** və i.e.n., dos. **A.A.Babayev** tərəfindən yenidən hazırlanmışdır.

Saat şəbəkəsi

	Mövzuların adı	Saatların cəmi	o cümlədən	
			mühazirə	məşğələ
1.	Pulun yaranması mahiyyəti, funksiyaları və rolu	4	2	2
2.	Pul haqqında nəzəri baxışlar			
3.	Pul tədavülü	4	2	2
4.	Pul dövriyyəsi və pul hesablaşmaları	4	2	2
5.	Pul sistemi	4	2	2
6.	İnflyasiya, pul islahatları və digər antiinflyasiya tədbirləri	4	2	2
7.	Borc kapitalı	4	2	2
8.	Kreditin zəruriliyi, mahiyyəti və funksiyaları	4	2	2
9.	Kredit haqqında nəzəri baxışlar			
10.	Kreditin formaları, növləri və iqtisadiyyatda rolu	4	2	2
11.	Qiymətli kağızlar və onların bazarı	4	2	2
12.	İnvestsiya sferasında pul-kredit münasibətləri	4	2	2
13.	Bankların yaranması və fəaliyyət spesifikasiyası və onların inkişafında gedən başlıca proseslər	4		2
14.	Kredit və bank sistemi, onların elementləri			
15.	Mərkəzi bankların fəaliyyətinin əsasları	4	2	2
16.	Kommersiya banklarının və ixtisaslaşdırılmış kredit təşkilatlarının fəaliyyətinin əsasları	4	2	2
17.	Beynəlxalq valyuta, kredit və maliyyə münasibətləri	4	2	2
18.	Beynəlxalq valyuta, kredit və maliyyə təşkilatları	4	2	2

GİRİŞ

"Pul və banklar" fənninin predmeti, məqsəd və vəzifələri. Fənnin öyrənilməsinin nəzəri və praktiki əhəmiyyəti. Fənnin "İqtisadi nəzəriyyə", "Maliyyə" və digər əlaqəli iqtisadi fənnlərlə qarşılıqlı bağlılığı. Pul və banklar sahəsində Azərbaycan hökumətinin siyasəti. Fənnin pul-kredit sisteminin fəaliyyətinin praktiki məsələləri ilə əlaqəsi. Azərbaycan Respublikasında bazar münasibətlərinə keçidin başa çatması şəraitində pul-kredit münasibətlərinin nəzəri və təşkili əsaslarının səciyyələndirilməsi.

Fənnin quruluşu, onun öyrənilməsi üsulları. Fənnin tədris vəsaitləri ilə təminatı.

I Bölmə. Pul

Mövzu 1. Pulun yaranması, mahiyyəti, funksiyaları və rolu

Pulun yaranmasının subyektiv və obyektiv səbəbləri. Əmtənin ziddiyyətləri və dəyərin ekvivalent formasının xüsusiyyətləri. Cəmiyyətdə baş vermiş böyük əmək bölgüsünün tarixi inkişafı nəticəsində dəyər formalarının meydana gəlməsi, onlara xas olan əlamətlər. Pul ümumi dəyər ekvivalenti kimi. Dəyərin pul formasının ziddiyyətləri və xüsusiyyətləri. Pul əmtəsinin spesifikasiyası. Pulun meydana gəlməsinin rəşional və təkamül konsepsiyaları. İqtisadi sistemlərin inkişafı mərhələləri - barter və pul iqtisadiyyatı.

Pulun formaları və növlərinin təkamülü. Pulun forması və növləri anlayışı. Əmtəə pulları və onların növləri. Pul əmtəəsi rolunda metalın möhkəmlənməsinin tarixi səbəbləri. Nəcib metalların pul əmtəəsinə çevrilməsinin tarixi səbəbləri. Tamqiyətli pullar, onların təbiəti, növləri, xassələri. Sikkə gəliri. Tamqiyətli

olmayan pullara (dəyər nişanlarına) keçid. Kağız pullar, onların meydana gəlməsinin səbəbləri. Kredit pulları. Qızılın sikkəsizləşməsi. Tamqiyətli olmayan pullar, onların növləri, formaları və xassələri. Pul surroqatları və iqtisadiyyatda onların rolu.

Ümumi əmtəə ekvivalenti kimi pulun mahiyyətinə baxış. Pulun rəal və nümayəndəlik dəyəri. Pulun mahiyyətinin təzahür formaları.

Pulun dəyər ölçüsü funksiyası, qiymət miqyası, hesab pulları. Metal pulların tədavülü şəraitində pulun dəyər ölçüsü funksiyasına xas olan başlıca xüsusiyyətlər. Müasir dövrdə bu funksiyanın xüsusiyyətləri.

Tədavül vasitəsi funksiyası, onun təyinatı və xüsusiyyətləri. Pulun tədiyyə vasitəsi funksiyasının tədavül vasitəsi funksiyasından fərqi. Tədavül vasitəsi kimi pulun funksional formalarının təkamülü. Azərbaycan şəraitində pulun tədavül vasitəsi funksiyasının reallaşdırılması.

Pulun tədiyyə vasitəsi funksiyası. Bazar münasibətlərinin formalaşdığı şəraitdə tədiyyə vasitəsi funksiyasının rolunun artması. Müasir dövrdə pulun tədiyyə vasitəsi funksiyasının reallaşmasının xüsusiyyətləri.

Pulun yığım funksiyası, onun yaranma zərurəti. Pulun dəfinə yaratma vasitəsi kimi istifadə olunduğu tarixi dövr. Pul yığımının növləri. Qızılın demonetizasiyaya uğraması səbəbləri, tarixi gedişi və müasir şəraitdə qızılın iqtisadi rolu. Qızıl ehtiyatlarının təyinatı. Mərkəzləşdirilmiş və özəl qızıl yığımları. Pul əmanətləri və yığımlarının yaranmasının iqtisadi amilləri. Cəmiyyət üzvlərinin pul yığımlarının növləri. Pul əmanətləri və yığımlarının pul tədavülünün təşkilində rolu. İnflyasiya şəraitində pul yığımlarının təşkili formaları və xüsusiyyətləri.

Dünya pulu funksiyası. Dünya pulu funksiyasında pulun rolu, dünya pulu funksiyasının inkişaf mərhələləri, bu funksiyanın müasir şəraitdə həyata keçirilməsinin xüsusiyyətləri. Dünya pulunun funksional formaları. Ehtiyat valyutaları. Beynəlxalq pul vahidlərinin yeni funksional formaları.: SDR, EKYU, AVRO. Onlara xas olan xüsusiyyətlər.

Geniş təkraristehsal prosesində pulun funksiyalarının qarşılıqlı əlaqəsi.

Pulun ictimai təkraristehsal prosesindəki rolu və onun təyinatının təzahür formaları. İqtisadiyyatın səmərəli inkişafında pulun rolunun gücləndirilməsi üzrə dövlətin iqtisadi siyasəti çərçivəsində aparılan tədbirlər.

Mövzu 2. Pul haqqında nəzəri baxışlar

Metal pul nəzəriyyəsi, onun meydana gəlməsinin səbəbləri, mahiyyəti, ilkin tarixinin əsas nümayəndələri. Metal pul nəzəriyyəsinin əsassızlığı. XVIII-XIX əsrlərdə metallizmin təkamülü və onun xüsusiyyətləri. Nominalist pul nəzəriyyəsi, pulun təbiətinə nominalist baxışların meydana gəlməsinin səbəbləri, mahiyyəti. Bu nəzəriyyənin nümayəndələri. XIX-XX əsrlərdə nominalist pul nəzəriyyəsinin təkamülü və onun nəzəri əsassızlığı. Pulun miqdar (kəmiyyət) nəzəriyyəsi, onun yaranmasının tarixi səbəbləri, mahiyyəti, nümayəndələri. K.Marks tərəfindən kəmiyyət nəzəriyyəsinin tənqidi. Kəmiyyət nəzəriyyəsinin məktəbləri, onlar arasındakı mübahisələr. Kəmiyyət nəzəriyyəsinin riyazi versiyaları. Pulun Keyns nəzəriyyəsi. Müasir monetarizm. İqtisadçıların müasir pullara dair baxışları.

Mövzu 3. Pul tədavülü

Pul bazarının məzmunu və funksiyaları. Pul bazarının quruluşu. Pul tədavülü, onun təşkili prinsipləri və quruluşu. Pul tədavülü sferaları arasındakı nisbətənin dəyişməsi.

Pul emissiyası, onların formaları və təsisat (institusional) quruluşu. Müasir pul emissiyasının kanalları. Mərkəzi Bankın nağd pul emissiyasındakı rolu. Bankhot emissiyasının qaydası və təminatı. Kommersiya banklarının depozit-çek emissiyasındakı yeri, onlar tərəfindən pul emissiyası qaydası, onun təminat növləri. Kommersiya banklarının depozit emissiyasının sərhədləri. Pulun büdcə emissiyası. Pul multiplikatoru. Depozit-çek emissiyasının

yasının tənzimlənməsi. Nağd və nağdsız pul emissiyasının qarşılıqlı əlaqəsi.

Pul kütləsi və onun quruluşu. Pul bazası anlayışı. Kreditin pul tədavülünə təsiri. Pul kütləsinin aktiv və passiv ünsürləri. Kvazipullar və onların pul kütləsi ilə əlaqəsi. Qiymətli kağızların pul kütləsi və pul tədavülü ilə bağlılığı. Pul kütləsinin miqdar (kəmiyyət) baxımından ölçülməsinin əhəmiyyəti və prinsipləri. Pul aqreqatları. Pulun dövretmə sürəti və onu müəyyən edən amillər.

Pul tədavülü qanunları. İqtisadiyyatın pula olan tələbatı və tədavülə pulun faktiki daxil olması arasındakı tarazlığın əhəmiyyəti. Pula tələb və pul təklifi. Metallizm dövrünün pul tədavülü qanunu. Müasir kredit pulları dövrünün pul tədavülü qanunu. Pulun tədavül sürətinin pul kütləsinə təsiri. Pulun tədavül sürətinin göstəriciləri və ona təsir edən amillər.

Mövzu 4. Pul dövriyyəsi və pul hesablaşmaları

Pul dövriyyəsi anlayışı və onun məzmunu. Pul dövriyyəsi anlayışının tədiyyə dövriyyəsi, pul tədavülü, pul-tədiyyə dövriyyəsi anlayışlarından fərqi. Pul dövriyyəsinin quruluşu.

Məcmu tədiyyə dövriyyəsi anlayışı və onun məzmunu. Məcmu tədiyyə dövriyyəsi sistemi. İqtisadiyyatın modelindən asılı olaraq məcmu tədiyyə dövriyyəsinin məzmunu. Nağdsız pul dövriyyəsinin xarakteristikası. Nağdsız hesablaşmalar sisteminin təşkili prinsipləri və ünsürləri. Nağdsız hesablaşmaların formalarının ümumi səciyyəkləndirilməsi. Banklararası hesablaşmalar. Tədiyyə sənədlərinin klirinqi. Hesablaşma palataları. Tədiyyə böhranı, onun təzahür formaları. Nağd-pul dövriyyəsi anlayışı və onun quruluşu. Nağd-pul dövriyyəsinin təşkili prinsipləri və əsasları.

Kommersiya banklarının fəaliyyəti zonasında əhalinin pul gəlir və xərcləri balansları və onların əhəmiyyəti. Əhalinin gəlirlərinin başlıca kanalları. Əhalinin xərclərinin başlıca hissəsi. Bankların kassa dövriyyələrinin proqnozlaşdırılması.

Mövzu 5. Pul sistemi

Pul sisteminin mahiyyəti və məzmunu. Pul sisteminin təşkilinin obyektiv və subyektiv şərtləri. Pul sisteminin ünsürləri. Pul sisteminin funksiyaları. Pul sisteminin təşkili prinsipləri. Pul sisteminin tarixi təkamülü və tipləri. Metal pul tədavülü sistemi. Bimetallizmin mahiyyəti və növləri. Bimetallizmin süqutumunun səbəbləri. Kopernik-Qreşem qanunu. Monometallizmin mahiyyəti və növləri. Qızıl monometallizmin bərqərar olması səbəbləri və inkişaf mərhələləri. Qızıl sikkə standartının səciyyəvi xüsusiyyətləri. Qızıl külçə və qızıl deviz standartlarının mahiyyəti.

Kredit pullarının dövriyyəsinə əsaslanan müasir pul sisteminin xarakterik cəhətləri. İnzibati-amirlik iqtisadiyyatının pul sistemi. Bazar iqtisadiyyatının pul sistemi. Müstəqil Azərbaycan Respublikasının pul sisteminin səciyyələndirilməsi.

Mövzu 6. İnflyasiya, pul islahatları və digər antiinflvasiya tədbirləri

İnflyasiyanın mahiyyəti, təzahür formaları və onu doğuran köklü səbəblər. İnflyasiyanın amilləri. İnflyasiyanın növləri, tipləri və formaları. İnflyasiyanın inkişaf qanunauyğunluqları, sosial-iqtisadi nəticələri.

İnflyasiyanın səviyyəsinin ölçülməsi. İnflyasiyanın tənzimlənməsinin metodları, sərhədləri və ziddiyyətləri. İnflyasiyaya qarşı siyasət. Pul islahatlarının mahiyyəti və növləri, onların aparılması metodları. Pul tədavülünün və milli valyutanın sabitləşdirilməsinin daha tipik üsulları. Pul sisteminin sabitləşdirilməsinin təməl şərtləri. Pul islahatlarının tarixi nümunələri.

Azərbaycan Respublikasında inflyasiya proseslərinin səciyyələndirilməsi və xüsusiyyətləri. İnflyasiyanın ölkədəki sosial-iqtisadi vəziyyətə təsiri. Azərbaycanda inflyasiya proseslərinin məhdudlaşdırılması və pul tədavülünün sağlamlaşdırılması məsələləri.

İnflyasiya mexanizminə nəzəri baxışlar. İnflyasiyanın monetarist modeli. İnflyasiyanın Keyns modeli. "Əməkhaqqı - qiymət" inflyasiya silsiləsi nəzəriyyəsi.

II Bölmə. Borc kapitalı və kredit

Fəsil 7. Borc kapitalı

Sələm kapitalı borc kapitalının sələfi kimi, onun yaranması üçün zəmin. Sələm kapitalının xarakteristikası. Qədim dünyada sələm kreditinin formaları. Sələm kapitalının kapitalizmin inkişafı nəticəsində borc kapitalı tərəfindən sıxışdırılması. Müasir dünyada sələm kapitalının yeri.

Kapitalist kreditinin sələm kreditindən fərqləri. Borc kapitalı, onun sənaye və ticarət kapitalından fərqi. Borc kapitalının xüsusiyyətləri. Borc kapitalının mənbələri. Borc kapitalının sənaye və ticarət kapitalı ilə əlaqəsi. Borc kapitalı və real kapital. Borc kapitalı və pul arasındakı məzmun və kəmiyyət fərqləri.

Borc kapitalının dəyəri və istehlak dəyəri. Borc faizinin mahiyyəti və ödənilmə mənbəyi. Borc faizinin funksiyaları. Borc faizinin səviyyəsinin sərhədləri. Borc faizi dərəcəsinin səviyyəsini müəyyən edən amillər. Borc faizi dərəcəsinin hesablanması. Müasir Azərbaycanda borc faizinin xüsusiyyətləri.

Borc kapitalları bazarı, onun müasir quruluşu. Borc kapitalları bazarının funksional və institusional mənalandırılması. Borc kapitalları bazarının və onun ayrı-ayrı bölmələrinin pul tədavülü ilə qarşılıqlı əlaqəsi. Borc kapitalları bazarının iqtisadiyyatda artmaqda rolunu. Milli borc kapitalları bazarının inkişafını müəyyən edən amillər. Azərbaycanda borc kapitalları bazarının müasir vəziyyətinin səciyyələndirilməsi.

Fəsil 8. Kreditin zəruriliyi, mahyyəti və funksiyaları

Kreditin meydana gəlməsinin obyektiv zəruriliyi və mümkünlüyü. İstehsal və tədavül fondlarının dövrəni zamanı pul vəsaitlərinin sərbəstləşməsinin səbəbləri. Pul vəsaitlərinə əlavə tələbatın yaranma səbəbləri. Müasir şəraitdə kreditin mahiyyəti. Sərbəst iqtisadi kateqoriya kimi kreditin xarakteristikası. Kredit

və pul. Kreditin strukturu. Kredit münasibətlərinin subyektləri. Kreditin funksiyaları və onların səciyyələndirilməsi. Kreditin funksiyalarının iqtisadi islahatlar şəraitində inkişafı imkanları. Kreditin hərəkəti mərhələləri və onun qanunları. Kreditin prinsipləri.

Fəsil 9. Kreditin formaları, növləri və iqtisadiyyatda rolu

Kreditin formaları. Kreditin formalarının təsnifatının meyarları. Kreditin əmtəə və pul formaları. Kommersiya kreditinin mahiyyəti, obyekt, subyektləri, məqsədləri, zəruriliyi və tətbiqi sferası. Kommersiya (təsərrüfat) kreditinin xüsusiyyətləri. Kommersiya kreditinin məhdudluğu və bunun səbəbləri. Azərbaycanda bazar münasibətlərinin formalaşdığı şəraitdə kommersiya kreditinin və veksəl tədavülünün bərpası zərurəti və inkişaf vəziyyəti.

Bank krediti, onun mahiyyəti, üstünlükləri. Bank kreditinin xüsusiyyətləri. Pul borcu və kapital borcu. Kommersiya krediti ilə bank krediti arasındakı bağlılıq və fərqləndirici cəhətlər. Müasir şəraitdə Azərbaycan Respublikasında bank kreditinin rolu.

Dövlət krediti, onun məqsədli xarakteri və subyektləri. dövlət kreditinin dövlət istiqrazlarından fərqi. Dövlət istiqrazlarının növləri. Müasir iqtisadiyyatda dövlət kreditinin rolu. Azərbaycanda dövlət kreditinin vəziyyəti və inkişaf meyilləri.

Vətəndaş (şəxsi) krediti, onun mahiyyəti, xarakterik cəhətləri və formaları. İstehlak krediti, onun mahiyyəti, fərqləndirici xüsusiyyətləri və məqsədi. İstehlak kreditinin əsas formaları. İstehlak krediti üzrə faizin formalaşması xüsusiyyətləri. İstehlak kreditinin verilməsi qaydası. Müasir bazar iqtisadiyyatında istehlak kreditinin rolu. Azərbaycan Respublikasında istehlak kreditinin təcrübəsi, durumu və inkişafının zəruriliyi. İpoteka krediti, onun mahiyyəti, təyinatı və verilmə qaydası. İpoteka kreditinin iqtisadiyyatdakı rolu.

Beynəlxalq kredit, onun mahiyyəti. Beynəlxalq kreditin funksiyaları, əsas formaları və növlərinin ümumi səciyyələndirilməsi. Beynəlxalq kreditin rolu.

Kreditin növləri. Kreditin sərhədləri. Makroiqtisadi səviyyədə kreditin sərhədlərinin növləri.

Kreditin iqtisadiyyatda rolu. Kreditin bazar iqtisadiyyatındakı rolunun birmənalı olmaması. Kredit münasibətlərində ziddiyyətli proseslər və böhranlı hallar.

Kredit islahatları, onların tarixi nümunələrinin səciyyələndirilməsi. Azərbaycanda kredit münasibətlərinin müasir vəziyyəti və islahatlar dövründə inkişaf meyilləri.

Fəsil 10. Kredit haqqında nəzəri baxışlar

Kreditin naturalist nəzəriyyəsi onun mahiyyəti, nümayəndələri, müddəaları. Kreditin kapitalyaratma nəzəriyyəsinin meydana gəlməsi və inkişafının erkən mərhələsinin əsas nümayəndələri, onların baxışları. Kapitalyaratma nəzəriyyəsinin XX əsr mərhələsi.

III Bölmə. Qiymətli kağızlar və investisiya sferasında pul-kredit münasibətləri

Fəsil 11. Qiymətli kağızlar və onların bazarı

Maliyyə kapitalının mahiyyəti və onun yaranması. Maliyyə kapitalının kapitalın digər formaları ilə qarşılıqlı əlaqəsi. Saxta kapital anlayışı, onun maliyyə kapitalı ilə müqayisəsi. Xüsusi iqtisadi kateqoriya kimi saxta kapitalın həqiqi və borc kapitalları ilə fərqləri.

Qiymətli kağızlar anlayışı. Qiymətli kağızların mahiyyəti, təməl xassələri, təsnifatı. Korporativ qiymətli kağızlar. Səhmin mahiyyəti, təsnifatı və onun növlərinin səciyyələndirilməsi. Səhmdar cəmiyyətləri və təsisat mənfəətinin alınması yolları. Nəzarət səhm zərfi. Səhmin nominal və bazar qiymətləri. Səhm məzənnəsinə təsir edən amillər. İstiqrazların ümumi səciyyələndirilməsi. Korporativ istiqrazların mahiyyəti, təsnifatı və onların növlərinin səciyyələndirilməsi. İstiqrazlarla səhmlərin qarşılıqlı müqayisəsi. İstiqrazların məzənnəsinə müəyyən edən amillər. Törəmə qiymətli kağızları. Dövlət borc öhdəliklərinin növləri və dövlət istiqrazlarının onların arasındakı yeri. Bələdiyyə qiymətli kağızları.

Qiymətli kağız bazarının əhəmiyyəti və quruluşu. İlkin bazar anlayışı, onun mahiyyəti, rolu və iştirakçıları. Qiymətli kağızların ikinci bazarı. Fond birjası, onun mahiyyəti, funksiyaları və rolu. Fond birjalarının təşkili xüsusiyyətləri və idarə olunması. Birja iştirakçıları. Azərbaycanca fond birjasının fəaliyyəti. Qiymətli kağızlarla birja əməliyyatlarının mahiyyəti və növlərinin səciyyələndirilməsi. Birja möhtəkirliyi. Birjadankənar və birjaətrafı fond bazarının mahiyyəti və rolu. Müasir şəraitdə qiymətli kağızların dördüncü bazarı. Qiymətli kağızlar bazarının dövlət tənzimlənməsinin mahiyyəti, formaları və vəzifələri.

Fəsil 12. İntestisiya sferasında pul-kredit münasibətləri

İntestisiyanın mahiyyətə səciyyələndirilməsi. İntestisiya mühüti, onun iqtisadi məzmunu və növləri. İntestisiya fəaliyyətinin obyektləri və subyektləri. İntestisiya metodları. İntestisiya sferasının quruluşu və tənzimlənməsi.

Kapital qoyuluşunun nəzəri səciyyələndirilməsi, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafında rolu. Kapital qoyuluşu üzrə investisiya siyasətinin səciyyəsi. Kapital qoyuluşunun maliyyələşdirilmə mənbələri. Kapital qoyuluşu sferasında bahklərin iştirakı və vəzifələri. Kapital qoyuluşu üçün mühüm tələblər və onların əhəmiyyəti. Kapital qoyuluşunun iqtisadi səmərəliliyi.

Tikintinin ümumi səciyyəsi. Onun aparılma üsulları. Obyektlərin maliyyələşdirilməyə qəbulu, onun həyata keçirilməsi, tikinti üzrə hesablaşmalar. Ortamüddətli və uzunmüddətli kreditləşdirmə, onun ənənəvi sahələri. lizinq.

IV Bölmə. Banklar, bank sistemi və digər kredit təşkilatları

Fəsil 13. Bankların yaranması, fəaliyyət spesifikasi və onların inkişafında gedən başlıca proseslər

Bankların meydana gəlməsinin obyektiv səbəbləri. Bankların mənşəyi və inkişafı. Bank işində universallaşma və ixtisaslaşma proseslərinin meydana gəlməsi və bank sisteminin yaranması. Bank işində rəqabət və inhisarlaşma. Bank fəaliyyətinin beynəlmilləşməsi.

Fəsil 14. Kredit və bank sistemləri, onların elementləri

Kredit sistemi anlayışı. Kredit sisteminin quruluşu və elementləri. Kredit sisteminin tipləri. Bank sistemi, onun ünsürləri və nişanələri. Bank sisteminin inkişafı. Azərbaycan Respublikasında bank sisteminin inkişaf mərhələləri və xüsusiyyətləri. Mərkəzi Bankın xarakteristikası, yaranma yolları, təşkili formaları.

Fəsil 15. Mərkəzi bankların fəaliyyətinin əsasları

Mərkəzi bankın təşkilatı quruluşu. Mərkəzi bankın funksiyaları, məqsəd və vəzifələri. Mərkəzi bankın əməliyyatları. Mərkəzi bankın pul-kredit siyasəti, onun məqsəd və istiqamətləri, metodları və alətləri, iqtisadiyyatın tənzimlənməsindəki rolu. Pul-kredit tənzimlənməsi nəzəriyyələri. Monetar konyuktura nəzəriyyəsi. Pul-kredit tənzimlənməsinin Keyns və neokkens nəzəriyyələri. Pul-kredit tənzimlənməsinin neoklassik nəzəriyyəsi. Mərkəzi Bankın pul-kredit siyasətinin xarici təcrübəsi.

Azərbaycan Respublikasında Milli Bankın (hazırda Mərkəzi Bankın) yaranması, fəaliyyəti əsasları, məqsəd və vəzifələri, həyata keçirdiyi pul siyasəti.

Fəsil 16. Kommersiya banklarının və ixtisaslaşdırılmış kredit təşkilatlarının fəaliyyətinin əsasları

İqtisadiyyatın subyekti kimi kommersiya bankının xüsusiyyətləri. Kommersiya banklarının mahiyyəti, funksiyaları və fəaliyyət prinsipləri. Kommersiya banklarının bazar iqtisadiyyatındakı rolu və kredit sistemindəki yeri. Kommersiya banklarının növləri.

Kommersiya bankının əməliyyatlarının təsnifatı. Passiv əməliyyatlar. Bankın özünəməxsus kapitalının formalaşması. Nizamnamə və borc kapitalı. Cəlb olunmuş resurslar. Vəsaitlərin depozitlərə cəlb olunması yolları. Depozitlərin ənənəvi növləri və onların səciyyələndirilməsi. Depozit və əmanət sertifikatları. Depozitlərin yeni növləri, vəsaitlərin cəlb olunmasının qeyri-depozit mənbələri. Bankların aksept və aval əməliyyatları resurs mənbəyi kimi. Azərbaycan kommersiya banklarının bank resurslarının formalaşmasının və quruluşunun xüsusiyyətləri.

Bankların aktiv əməliyyatları, onların təsnifatı. Bankın kredit əməliyyatlarının növləri, onların xüsusiyyətləri. Bank kreditləşməsinin təşkili xüsusiyyətləri və formaları. Bankın kredit siyasəti. Kreditlərin verilməsi qaydası. Problemlə kreditlərin idarə olunması. Borc alanın kredit qabiliyyəti. Faiz siyasəti. Bank kreditinin əsas və dövrüyyə kapitalının formalaşmasındakı rolu.

Bankların hesablaşma-kassa əməliyyatları. Bankların investisiya və fond əməliyyatları. Bankın investisiya əməliyyatının kredit əməliyyatından fərqləndirici cəhətləri. Bankların fond əməliyyatlarının mahiyyəti və xüsusiyyətləri. Bankların dövlət qiymətli kağızlarının yerləşdirilməsində iştirakı. Digər aktiv əməliyyatlar. Milli kommersiya banklarının aktiv əməliyyatlarının xüsusiyyətləri və inkişaf meyilləri.

Bankların komisiyon-vasitəçilik və trust əməliyyatları, onların iqtisadi təbiəti, növləri, xüsusiyyətləri və bank kapitalının sənaye kapitalı ilə çulğalaşmasında rolu.

Bankların balansarxası əməliyyatlarının mahiyyəti, növləri, digər əməliyyatlarla bağlılığı. Bank əməliyyatlarının qarşılıqlı

əlaqəsi. Bank işinin təşkilinə və bank əməliyyatların keçirilməsinə elmi-texniki tərəqqinin təsiri.

Banklararası informasiya sistemləri. Elektron hesablaşma sistemləri. Bankomatlar. Kommersiya banklarının gəlirləri, xərcləri və mənfəəti. Kommersiya banklarının balansı. Kommersiya bankının likvidliyi. Bank menecmenti və marketinki. Azərbaycan Respublikasında kommersiya bankları sisteminin və bank işinin müasir vəziyyəti.

İxtisaslaşmış banklar. Əmanət, investisiya, ticarət. İpoteka banklarının mahiyyəti, funksiyaları, əsas fəaliyyət sferası və kredit sistemində yeri. Qeyri-bank (parabank) kredit qurumları, onların banklardan fərqi və kredit sistemindəki yeri və rolu. Əsas parabank təsisatları, investisiya şirkətləri və fondları, onların mahiyyəti, növləri və funksiyaları. Sığorta şirkətlərinin və pensiya fondlarının mahiyyəti, bazar iqtisadiyyatında və borc kapitallar bazarında yeri. Qarşılıqlı (pay) fondların nisbətən yeni kredit qurumu kimi əsas funksiyaları, fəaliyyət əsasları və üstünlükləri. Onların kredit sistemində və bazar iqtisadiyyatında yeri. Maliyyə şirkətləri, onların mahiyyəti, funksiyaları və kredit sistemindəki yeri.

V Bölmə. Beynəlxalq valyuta-kredit münasibətləri və bu sferanın təsisatları

Fəsil 17. Beynəlxalq valyuta-kredit və maliyyə münasibətlərinin əsasları

Valyuta münasibətlərinin istehsal və ticarətlə qarşılıqlı əlaqəsi. Valyuta münasibətlərinin iqtisadi münasibətlər sistemindəki yeri. Milli, regional və dünya valyuta sistemləri anlayışları, onların obyektiv əsasları, ünsürləri. Dünya valyuta sisteminin təkamülü.

Valyuta məzənnəsinin iqtisadi kateqoriya kimi mahiyyəti. Valyuta pariteti və valyuta məzənnəsinin tarixi təkamülü və müasir vəziyyəti. Valyuta məzənnəsinin rejimi. Valyuta məzənnəsinə təsir edən amillər. Valyuta siyasəti və onun formaları.

Tədiyyə balansı anlayışı, onun əsas tərkib bölmələri. Tədiyyə balansına təsir edən amillər. Tədiyyə balansı ilə hesablaşma balansı arasındakı fərqlər. Tədiyyə balansının tarazlaşdırılması metodları.

Valyuta məzənnəsi - dövlət və dövlətlərarası tənzimləmə obyektini kimi. Valyuta məzənnəsinin tənzimlənməsinin mahiyyəti və əsas metodları. Valyuta məhdudiyyətinin mahiyyəti, məqsədləri və növləri. Valyuta klirinqləri. Valyuta dönərliyi anlayışı, onun növləri və tənzimlənməsi. Valyuta tənzimlənməsinin imkanları və ziddiyyətləri.

Beynəlxalq hesablaşmaların mahiyyəti və alətləri. Milli kredit pulların və beynəlxalq hesablaşma pul vahidlərinin beynəlxalq hesablaşmalarda rolu. Beynəlxalq hesablaşmaların formaları. Valyuta riskləri və müdafiə qeyd-şərtləri.

Beynəlxalq kreditin iqtisadi kateqoriya kimi mahiyyəti. Beynəlxalq kreditin forma və növlərinin təsnifatı. Beynəlxalq ticarətdə bank kreditinin rolu. Beynəlxalq kreditin funksiyaları. Beynəlxalq kreditin valyuta-maliyyə şərtləri. Dünya borc kapitalları bazarının quruluşu və alətləri.

Fəsil 18. Beynəlxalq valyuta-kredit və maliyyə təşkilatları

Beynəlxalq valyuta-kredit təşkilatları, onların yaranma səbəbləri, məqsədləri, fəaliyyət sahələri və rolu. Beynəlxalq Valyuta Fondu. Dünya bankı qrupu. Regional valyuta-kredit təşkilatları.

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq valyuta-kredit münasibətlərinin müasir vəziyyəti və inkişaf perspektivləri.

Təvsiyə olunan mənbələr

Dərslik və normativ sənədlər

1. Pul, kredit və banklar (Dərslik. dos. R.M.Rzayevin başçılığı ilə müəlliflər kollektivi. Bakı. "Qanun" nəşriyyatı. 2000-ci il.
2. Z.F.Məmmədov. Beynəlxalq valyuta-kredit münasibətləri və xarici ölkələrin pul-kredit sistemləri. dərslik. Bakı. "Qanun" nəşriyyatı. 2001
3. Z.F.Məmmədov. Xarici ölkələrin pul-kredit sisteminə dair metodik vəsait. Bakı. Az. Dİİ-nun mətbəəsi. 1999
4. Z.F.Məmmədov. Dünya ölkələrinin pul-kredit sistemləri. məlumat kitabı. Bakı. "Şuşa" nəşriyyatı. 1999
5. Z.F.Məmmədov. Pul, kredit, banklar. Qiymətli kağızlar və valyuta. Bakı. "Nasir" 2005
6. Z.F.Məmmədov. Pul. Kredit. Bank. Bakı. "Əbilov"2006
7. Ş.Ə.Abdullayev. Azərbaycanda bank sistemi və bank resurslarının idarə olunması. Bakı. "Azərnəşr". 2001
8. M.M.Bağirov. Banklar və bank əməliyyatları. Bakı. "Nurlan". 2003
9. M.M.Sadiqov və başqaları. Beynəlxalq valyuta-kredit münasibətləri və xarici ölkələrin pul-kredit sistemi. Bakı. İqtisad Universiteti nəşriyyatı. 2003
10. R.Əsgərova. Pul, kredit və banklar. Bakı. 2007
11. A.E.Kərimov., A.A.Babayev. Qiymətli kağızlar bazarı. Bakı. 2003
12. E.M.Sadiqov. Azərbaycanın qiymətli kağızlar bazarı və onun inkişaf perspektivləri. Sankt-Peterburq. 2003
13. Ş.Ə.Abdullayev. Azərbaycan Respublikasında bank resurslarının idarə olunması. Sankt-Peterburq. 2002
14. Q.Əliyev. İnvestisiyanın maliyyələşdirilməsi və kreditləşdirilməsi. Dərslik. Bakı. İqtisad Universiteti nəşriyyatı. Bakı. 2008
15. Ə.Abbasov., Z.F.Məmmədov və başqaları. Bank işi və elektron bankçılıq. Qanun nəşriyyatı. 2003
16. R.A.Vəşirov. Bank işi. (Qısa kurs). Bakı. 2007
17. Е.Ф.Жуков. Деньги. Кредит. Банки. Учебник. М. 2005
18. Е.Ф.Жуков. Денежное обращение и банки. Учебник. Под ред. Г.Н.Белоглазовой. М. 2003

19. Г.Н. Белоглазова. Деньги Кредит Банки. Учебник. Москва. «ЮРАЙТ». 2005
20. А.Ю.Давыдов. Инфляция в экономике. М. 1991
21. Е.Долан., К.Д.Кемпбелл., Р.Дж.Кемпбелл. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. М. 1991
22. Денежное обращение и кредит капиталистических стран. Учебник. Под ред. Л.Н. Красавиной. М. 1999
23. С.С.Родионов., Ю.А.Бабичева. Денежно-кредитное регулирование капиталистической экономики. М. 1991
24. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения. Учебник. Под ред. Л.Н. Красавиной. М. 2000
25. Деньги, кредит, банки. Под ред. О.И.Лаврушина. М., Финансы и статистика. 2004.
26. Я.М.Миркин. Ценные бумаги и фондовый рынок. Учебник. М. 1995
27. Общая теория денег и кредита. Учебник. Под ред. Е.Ф. Жукова. М. 1995.
28. М.А.Пессель., Н.Г.Антонов. Денежное обращение, кредит и банки. Учебник. М. 1995
29. Рид Э., Коттер Р., Гилл Э., Смит Р. Коммерческие банки, Учебник. М. 1983
30. Рынок ценных бумаг. Учебник. Под ред. В.А.Галанова, А.И.Басова. М. 1996
31. Рынок ценных бумаг и его финансовые институты. Учебник. Под ред. В.С. Торкановского. М. 1994
32. Трахтенберг И.А. Денежное обращение и кредит при капитализме. Учебник. М. 1962
33. Усоскин В.М. Современный коммерческий банк, управление и операции. Учебник. М. 1994
34. Леонтьев В.Е., Радковская Н.П. Финансы, деньги, кредит и банки. Учебное пособие. СПб. Знание. ИВЭСЭП. 2002
35. Челноков В.А. Банки и банковские операции. Учебник. М. 1999
36. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi
37. Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual Məcəlləsi
38. Azərbaycan Respublikasının Milli Bankı haqqında Qanun
39. Azərbaycan Respublikasında Banklar haqqında Qanun
40. Valyuta tənzimi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

41. Qiymətli kağızlar haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu
42. Cirov haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu
43. İnvestisiya fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu
44. Lizing xidməti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu
44. Müflisləşmə və iflas haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Elmi ədəbiyyat

1. Dünyamalı V.Ə. Azərbaycanın qlobal iqtisadiyata inteqrasiyası. "Adiloğlu" nəşriyyatı. Bakı. 2008
2. Алексеев М.Ю. Рынок ценных бумаг. М. 1989
3. Алехин В.И. Рынок ценных бумаг. М. 1989
4. Алмазов О.Л., Дубоносов Л.А. Золото и валюта: прошлое и настоящее. М. 1988
5. Аникин А.В. Золото. М. 1988
6. Анулова Г.Н. и др. Валютная политика капиталистических стран. М. 1990
7. Атлас М.С. Кредитная реформа в СССР. М. 1967
8. Банковская система и рынки кредита. Пер. Корнеева Л.В. Франкфурт-на-Майне. 1996
9. Берже П. Денежный механизм. М. 1993
10. Бобраков Ю.И. США. Центральный банк и экономика. М. 1988
11. Борисов СМ. Проблемы конвертируемости рубля. М. 1993
12. Борисов С.М. Азбука обратимости. М. 1991
13. Борисов СМ. Золото в экономике современного капитализма. М. 1984
14. Бочаров В.В. Финансово-кредитные методы регулирования инвестиционного рынка. М. 1993
15. Бункина М.К. Валютный рынок. М. 1995
16. Бункина М.К. Монетаризм. М. 1994
17. Бункина М.К. Деньги. Банки. Валюта. М. 1994
18. Валютный портфель. М. 1995
19. Волынский В.С. Кредит в условиях современного капитализма. М. 1994
20. Воронов Ю.П. Страницы истории денег. М. 1991

21. Гильфердинг П. Финансовый капитал. М. 1959
22. Гитман Л. Дж., Джонк М.Д. Основы инвестирования. М. 1997
23. Инвестиционно-финансовый портфель. М. 1993
24. Казакевич В.П. Проблемы международных денег при капитализме. М. 1987
25. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. М. 1948
26. Ключников И.К., Торкановский В.С. Коммерческие банки в системе государственно-монополистического капитализма. М. 1982
27. Коган Ф.М. Деньги, цена и теория трудовой стоимости. М. 1991
28. Королев И.С. Валютные отношения капитализма: экономика и политика. М. 1986
29. Критика буржуазных теорий финансов, денег и кредита. Под ред. Г.Л. Солюса. М. 1978
30. Липис А., Маршал Т., Линкер Я. Электронная система денежных расчетов. М. 1986
31. Маркова О.М., Сахарова Л.С., Сидорова В.Н. Коммерческие банки и их операции. М. 1995
32. Матюхин Г.Г. Проблемы кредитных денег при капитализме. М. 1995
33. Миловидов В.Д. Паевые инвестиционные фонды. М. 1996
34. Мир денег: краткий путеводитель по денежной, кредитной и налоговой системе Запада. М. 1992
35. Михайлова Е.В., Рожков Ю.В. Финансово-кредитный механизм регулирования инвестиционных рынков. Ленинград. 1990
36. Наговицын В.Г., Иванов В.В. Валютный курс: факторы, динамика, прогнозирование. М. 1995
37. Наскин В.М. Денежный мир. М. 1989
38. Нерущенко И.Б. Теории инфляции и антиинфляционная политика. М. 1987
39. Никитин С.М., Гельвановский М.И. Инфляция и хозяйственный механизм. М. 1983
40. Павлов С.В. Фондовая биржа и ее роль в экономике современного капитализма. М. 1991
41. Падалкина Л.С. Современная денежно-кредитная система капитализма. М. 1982

42. Пашкус Ю.В. Деньги: прошлое и современность. Л. 1990
43. Поляков В.П., Московина Л.А. Структура и функции центральных банков. М. 1999
44. Роде Э. Банки, биржи, валюты современного капитализма. М. 1989
45. Самуэльсон П. Роль денег в национальной экономической политике. М. 1969
46. Сарчев А.М. Ведущие коммерческие банки в мировой экономике. М. 1992
47. Смит В. Происхождение центральных банков. М. 1996
48. Современная инфляция: истоки, причины, противоречия. М. 1990
49. Степаненко М.А. Буржуазные теории инфляции. Киев. 1982
50. Туган-Барановский М. Бумажные деньги и металл. М. 1992
51. Усоскин В.М. Теория денег. М. 1994
52. Усоскин В.М. Банковские пластиковые карточки. М. 1995
53. Усоскин В.М. Денежный мир Милтона Фривмена. М. 1989
54. Федоров М.В. Валюта, валютные системы и валютные курсы. М. 1995
55. Федоров-Давыдов Г.А. Монеты-свидетели Прошлого. М. 1985
56. Фельдман А.А. Государственные ценные бумаги. М. 1994
57. Фондовый портфель. М. 1992
58. Фридмен М. Количественная теория денег. М. 1969
59. Хандруев А.А. Деньги в экономике современного капитализма. М. 1983.
60. Харрис Л. Денежная теория. М. 1990
61. Хикс Дж. Р. Стоимость и капитал. М. 1993
62. Шаров А.Н. Эволюция денег при капитализме. М. 1990
63. Шарп У.Ф., Александер Г. Дж., Бейли Дж. Инвестиции. М. 1997
64. Шенаев В.Н. Международный рынок ссудных капиталов. М. 1985
65. Ширинская Е.Б. Операции коммерческих банков. М. 1995
66. Шмелев В.В. Коллективные валюты. М. 1990
67. Щегорцов В.А. Мировая экономика и валютные системы. М. 2002

*Çapa imzalanıb 19.07. 2011. Kağız formatı 60x84 1/16.
Həcmi 1,5 ç.v. Sifariş 188. Sayı 5 00.*

*" İqtisad Universiteti " Nəşriyyatı.
AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi, 6*
